

27 gevallen

1. Bij een niet-telbaar substantief (=zelfstandig naamwoord):

- *Er is onrust ontstaan.*
- *Aan water is hier geen gebrek.*

2. Bij een telbaar, onbepaald substantief in het meervoud:

- *Er liepen koeien in de wei.*
- *Eten we nu alweer spruitjes?*

3. Bij gebruik van een demonstratief (aanwijzend) of possessief (bezittelijk) voornaamwoord:

- *Waar heb je dat doosje gelaten?*
- *Ik heb mijn sleutels vergeten.*

4. In krantenkoppen, onderschriften, titels:

- *Einde kabinetscrisis nog niet in zicht.*
- *Man bijt hond.*

5. Bij opsommingen van min of meer bij elkaar horende zaken:

- *Met naald en draad voor u paraat.*
- *Hij slaagde met vlag en wimpel.*

6. Bij opsommingen die tevoren zijn genoemd en waartussen verband bestaat:

- *Bij het afrekenen vergat zij zowel de rozijnen als de amandelen in haar boodschappentas te doen. Toen ze na een paar minuten bij de kassa terugkwam, waren rozijnen en amandelen verdwenen.*
- *Jarenlang hebben Talpa en RTL de uitzendingen verzorgd van wedstrijden van de eredivisie, de Europacup en van het Nederlands elftal. Sinds enige tijd zitten eredivisie en Nederlands elftal weer gewoon bij de NOS*

7. In woordgroepen die met *zonder* beginnen:

- *Met dit weer moet je niet zonder jas naar buiten gaan.*
- *Zonder pc kan ik thuis niet werken.*

8. In woordgroepen die beginnen met *met* waarin dat contrasteert met *zonder*:

- *Als er weinig licht is, kan ik even weinig zien zonder als met bril.*
- *Ik ga liever op vakantie met reisverzekering dan zonder.*

9. In woordgroepen die beginnen met *met* die een specificatie inhouden in de technische of commerciële sfeer:

- *Ik kies toch liever voor een auto met open dak.*
- *Er bestaan geen tandenborstels met afstandsbediening.*

10. In woordgroepen die beginnen met buitenlandse (meest Franse of Latijnse) voorzetsels:

- *Zij reisden per schip naar Amerika.*
- *De ploeg speelde technisch goed, maar qua instelling waardeloos.*

De zo goed als complete lijst van deze 54 voorzetsels is: @, a, à, à la, ab, absque, ad, alias, annex, anno, ante, anti, après, chez, con, conform, contra, coram, cum, de (Fr.), de (Lat.), en, entre, ex, extra, hors, in, infra, inter, into, intra, junctis, juncto, medio, minus, n'importe, par, per, plus, post, pour, pro, qua, retour, salva, salvis, sans, secundum, sine, sub, super, versus, via, vis-à-vis.

11. In woordgroepen die beginnen met de voorzetsels *de* of *het* in de betekenis "per":

- *De snijbonen kosten momenteel bijna € 3,00 de kilo. (= per kilo; = voor een kilo)*
- *Kan ik alleen de hele set kopen, of verkoopt u die bordjes ook het stuk? (= per stuk)*

12. Na voorzetsels in min of meer vaste verbindingen, waarbij het gaat om een abstracte entiteit:

- *Ik ga naar school.* (school als instelling, tegenover school als gebouw: *Dit grindpad loopt naar de school.*)
- *Hij stond al langer onder verdenking.*

13. Ook na andere voorzetsels in min of meer formeel (journalistiek, ambtelijk, juridisch,...) taalgebruik:

- *Er waren naar schatting meer dan honderd toeschouwers.*
- *De treinen rijden weer volgens dienstregeling.*
- *De werkzaamheden zijn conform plan uitgevoerd.*
- *Bij twijfel niet inhalen.*
- *Zo ook: In staat van...; Krachtens staande regelgeving...; Op straffe van... enz.*

14. Voor een aanduiding van beroep, hoedanigheid, rol of functie, als naamwoordelijk deel:

- *Ik word later tramconductor.*
- *Wat is onderwerp van de zin "Hier mag niet worden gedanst" ?*
- *Ik ben vanmorgen vader geworden!*

15. In wat meer journalistieke stijl aan het begin van een zin met een naamwoordelijk gezegde:

- *Feit is dat je nu alweer je boek niet bij je hebt.*
- *Doel van de regeling blijft het terugdringen van de werkloosheid.*

16. Bij gebruik van een substantief dat wordt voorafgegaan door een comparatief (vergroten trap), terwijl de zin een ontkenning bevat:

- *Meer eer viel er niet te behalen.*
- *Dieper belediging kon je haar niet aandoen.*

17. Voor de zgn. genitivus partitivus (waar soms *van* tussen past, of in het Frans: *de*):

- *Een verzameling vrouwvolk; niet veel soeps; een heleboel herrie; een hoop ongenoege.*

18. Bij eigennamen/aardrijkskundige namen die ook wel met lidwoord kunnen voorkomen:

- *Hij wachtte geduldig tot Magere Hein hem kwam halen.*
- *Dronken zwalkten zij door donker Amsterdam.*

19. Bij aardrijkskundige namen van streken of koloniën die nu een zelfstandige natie zijn geworden:

- *De Ukraine (deel van de Sovjet-Unie) -> Ukraine (zelfstandige staat)*
- *De Kongo (Belgische kolonie) -> Kongo (zelfstandige staat)*
- *De Libanon (Frans protectoraat) -> Libanon (zelfstandige staat)*

20. Bij aanduidingen van week- en maandagen en van bijzondere dagen of gelegenheden:

- *Maandag kom ik bij je langs.*
- *Dit jaar was februari de koudste maand.*
- *Komend weekend is het kermis. (het is hier geen lidwoord!)*
- *Als je slaagt, houden wij open huis.*

21. In een aantal zegswijzen of uitdrukkingen:

- *Dat is kat in het bakkie.*
- *Daar kun je donder op zeggen.*

22. Bij muziekinstrumenten, kinderspelen en sportbeoefening:

- *Ik speel klarinet.*
- *Doktertje spelen.*
- *Ik zit op voetbal, of zoals in Noord-Brabant: Ik zit onder voetbal.*

23. Bij reduplicaties (=herhalingen):

- *Ik heb je keer op keer gewaarschuwd.*
- *Hij miste kans na kans.*
- *Het regende dag in dag uit.*
- *Voetje voor voetje kwam zij dichterbij.*

24. Bij aan- of uitroepen:

- *Wilt u allemaal even opzij gaan, mensen !*
- *Jongen, wat ben jij gegroeid !*

25. Bij substantieven die de functie van voorzetsel hebben aangenomen. Tot deze reeks horen ongeveer 17 Nederlandse zelfstandige naamwoorden, zoals:

- *Ze zijn gisteren vertrokken richting Italië.*
  - *Bij het tweede doelpunt stond Bruins randje buitenspel.*
  - *Klokslag twaalf kwam zij eindelijk aanzetten.*
- Verder ook nog: *begin, bestemming, eind(e), halte, hartje, hoek, kantje, klokke, lank(e), midden, omgeving, punt, spijt, station.*

26. Bij de meeste ziektes:

- *Hij heeft griep / mazelen / pokken / malaria / longontsteking / geelzucht / diarree / rode hond / tbc / syfilis / aids / kanker / bloederziekte / hemofilie / astma / suiker(ziekte) / buikpijn / kinkhoest / ...*
- *maar: Hij heeft de bof / de pest / ... ; overigens is de mazelen / de pokken ook mogelijk.*
- *Nepziektes krijgen altijd het; bijnamen van ziektes krijgen de: Krijg het leplazarus / het heen-en-weer / ... ; de sief / de tering / de schurft / de klere / ...*

27. Bij tijdsbepalingen is er vaak keuze, maar die gaat dan wel met een subtiel betekenisverschil gepaard:

- *De komende week zit ik in het buitenland. (gedurende de hele week), tegenover:*
- *Komende week zit ik in het buitenland. (tijdens een onbepaald deel van de week)*
- *Het afgelopen uur had ik haar aan de telefoon. (het hele uur lang), tegenover:*
- *Afgelopen uur had ik haar aan de telefoon. (tijdens een onbepaald deel van het afgelopen uur)*